

Konin 20.04.2021r.

Szanowny Pan

Frans Timmermans

Wiceprzewodniczący Komisji Europejskiej

Szanowny Panie Przewodniczący,

Mijnheer de Voorzitter,

W nawiązaniu do naszego spotkania podczas konferencji Polityki Insight w lutym tego roku, podczas której mieliśmy okazję razem wystąpić w panelu nt. sprawiedliwej transformacji, piszę do Pana z apelem o wsparcie społeczności pracowników sektora górnictwa węgla brunatnego i elektroenergetycznego z Wielkopolski Wschodniej. Nasz region (Zagłębie Konińsko-Tureckie) jest na czele procesu sprawiedliwej transformacji nie tylko w skali Polski, ale i całej Europy, ale chluba przypadająca z tego tytułu nie przekłada się do tej pory na realne wsparcie, którego pilnie potrzebujemy.

Podczas wspomnianego panelu dyskusyjnego mówił Pan m.in. o ubóstwie energetycznym i geopolitycznych konsekwencjach dekarbonizacji, szansach na spowolnienie zmian klimatu, i korzyściach wynikających z wdrażania Europejskiego Zielonego Ładu oraz międzynarodowej współpracy. Jak Pan twierdzi, Europa wytyczając tę strategię postawiła się w roli lidera transformacji klimatycznej i nie jest w tej roli sama. Wskazywał Pan na historyczny rozwój i specyfikę krajów Europy Środkowej i Wschodniej, a także na możliwości powstania nowych specjalizacji także w Polsce.

Niestety jako pracownicy kompleksu węgla brunatnego ZE PAK w Koninie zostaliśmy pozostawieni bez wsparcia, zaś fakt, że Wielkopolska Wschodnia jest odmieniana przez wszystkie przypadki w Brukseli i gronach unijnych decydentów nie sprawił, że czujemy się bardziej pewni o przyszłość naszych dzieci i wnuków.

W regionie o nadal rolniczo-przemysłowym charakterze niestety liczą się silne prawa ekonomiczne – cytowaniem w Financial Times albo POLITICO nie nakarmimy naszych rodzin. Ambitne deklaracje odejścia od węgla do 2030 roku i osiągnięcia neutralności klimatycznej w 2040 r. – aż dekadę przed celem unijnym – nie generują wprost miejsc pracy, ale wręcz odciągają uwagę od wyzwań, przed jakimi stoimy.

Podczas prezentacji powiedział Pan: „rozmawiałem niedawno ze związkami zawodowymi i mogę powiedzieć, że nie ma przyszłości dla węgla, lecz pozostaje pytanie jak od tego paliwa odchodzić. To ma być sprawiedliwa transformacja albo w ogóle jej nie będzie”. Pańskie przywołanie rozmowy ze związkowcami wpisuje się w prowadzony przez Komisję Europejską model szerokich konsultacji i realizacji zasady partnerstwa. Po prawie 2 latach od pojawienia się na spotkaniu Platformy Regionów Węglowych w Transformacji, dziesiątkach spotkań w ramach konsultacji publicznych, nie czujemy jednak postępu. Mamy wręcz obawę, że z poziomu Brukseli nadal nie widać subtelnych, ale istotnych różnic pomiędzy wszystkimi sześcioma województwami, gdzie prowadzi się wydobycie węgla kamiennego i brunatnego. Inne kraje zmuszone przez UE do uniezależnienia się od węgla mają jeden lub tylko kilka podregionów, a Polska ma ich kilkanaście i czujemy, że nadal tylko Śląsk i Bełchatów są widoczne w oczach Komisji.

Bardzo żałuję, że Pan Przewodniczący nie spotkał się również z naszymi władzami i związkami zawodowymi, choć takie spotkanie było planowane we wrześniu ubiegłego roku. Dlatego w imieniu wszystkich Związków Zawodowych KWB Konin, KWB Adamów i Zespołu Elektrowni Pątnów Adamów Konin postanowiliśmy przedstawić sytuację w naszym regionie. Związki Zawodowe działające w Kopalni i Elektrowni rozumieją potrzebę podjęcia działań na rzecz przeciwdziałania zmianom klimatycznym oraz poprawy poziomu ochrony środowiska – ale mamy poważne obawy o to, że transformacja ta odbędzie się przede wszystkim kosztem człowieka.

Specyfika naszej działalności wymaga oddzielnego podejścia do naszej branży. Polska, obok Czech, jest ostatnim krajem UE z wydobyciem węgla kamiennego, ale jednym z kilkunastu z nadal aktywnym sektorem wydobywania węgla brunatnego – Polska jest częścią tzw. trójkąta węgla brunatnego złożonego również z Czech i Niemiec. Dlaczego jesteśmy inni? Po pierwsze kopalnie i elektrownie są zlokalizowane na terenach słabo zurbanizowanych i skomunikowanych, z ograniczonymi alternatywnymi sektorami, w których można znaleźć zatrudnienie po transformacji. Nasz region ma profil głównie rolniczo-przemysłowy i musimy opierać się na pozyskaniu kilku dużych inwestorów z zewnątrz, a nie rozwoju istniejącej bazy przedsiębiorstw. Po drugie, węgiel brunatny jest nawet o połowę bardziej emisyjny niż kamienny, więc wzrost podatku od emisji CO₂ dotknał nas szybciej i w niespodziewany sposób.

Oprócz węgla kamiennego w Polsce są w Polsce jeszcze trzy zagłębia węgla brunatnego i to my w Wielkopolsce Wschodniej jesteśmy tym, który ma jasno postawioną datę odejścia od węgla – pożegnaliśmy się z ideą eksploatacji nowych złóż (Ościslów i Dęby Szlacheckie). Właściciel kompleksu ZE PAK jest prywatnym inwestorem i nie możemy liczyć na hojne wsparcie z rządowej kasy, jakiego spodziewają się nasi koledzy ze Śląska, Bełchatowa i Turowa. Dlatego też tam planowane daty odejścia od węgla sięgają 2044 roku (Turów) albo nawet 2049 (Górny Śląsk).

Nasz pracodawca jesienią zeszłego roku określił jasno, że większość działalności węglowej (dwie odkrytki i pół starej elektrowni) zamknie do 2024 roku, a do 2030 roku odejdziemy od węgla całkowicie¹. Co więcej, kolejny wzrost cen uprawnień do emisji CO₂ do poziomu 40 EUR/t wskazuje na to, że nie w 10, ale już w 5 lat zakończymy całą działalność.

Jak twierdzą władze regionalne, Wielkopolska Wschodnia osiągnie również neutralność klimatyczną do 2040 roku, czyli dekadę przed celem unijnym.² Nawet rząd w Warszawie nie chce się pod nim podpisać, ale my w Wielkopolsce Wschodniej oczekujemy, że transformacja ku gospodarce zeroemisyjnej to w długim terminie szansa.

Te ambitne deklaracje jednak nie przełożyły się na żadne konkretne wsparcie ani ze środków krajowych, ani regionalnych, ani europejskich – obiecany Fundusz Sprawiedliwej Transformacji będzie niestety kolejną pulą unijnych grantów, których realne ofiary tej ambitnej transformacji, nie zobaczą na czas albo wcale.

Wszystko wskazuje na to, że wraz z zamknięciem kolejnej już odkrytki w KWB Konin – Józwin, na przełomie 2021 i 2022 roku pracę straci ok. 800 z obecnie nadal pracujących 3800 osób. W ciągu ostatniej dekady koncern ZE PAK zmniejszył zatrudnienie o ponad 60% - z końcem 2017 r. zamknięta została Elektrownia Adamów, a kilka miesięcy temu wydobyto ostatnią tonę węgla z KWB Adamów.

Wzrost cen uprawnień do emisji CO₂ przyspieszył nasze tempo zamykania działalności węglowej. Do tej pory, średniorocznie odchodziło z pracy ok. 500-700 osób w skali roku, również na skutek naturalnych odejść na emeryturę. Ponadto skala tych zwolnień była rozłożona na dwie nogi kompleksu – Konin-Pątnów oraz Turek-Adamów. Tym samym spodziewamy się w najbliższych latach przyspieszenia tego procesu – tempo będzie w naszej ocenie nie dwa, a cztery razy szybsze niż do tej

¹ <https://ri.zepak.com.pl/pl/aktualnosci/1469-zielone-kierunki-strategii-ze-pak-sa-zaakceptowane-koniec-z-energia-z-wegla-najpозniej-w-2030-roku.html>
<http://instrat.pl/wwf-wielkopolska-wschodnia/>

² <http://artransformacja.org.pl/publikacje/>
<https://www.euractiv.com/section/energy/news/west-poland-subregion-aims-to-be-first-in-the-country-to-hit-net-zero/>

pory. W świetle przyspieszenia z jakim będziemy się mierzyć, liczymy się z tym, że za 5 lat w Grupie pracę będzie miało nie 3800 osób jak teraz, ani nawet nie 1500 jak szacowała niedawno jeszcze firma, ale mniej niż 700. To oznacza, że **3 tysiące osób odejdzie z pracy w ciągu mniej niż 5 lat, z czego jedynie mała część odejdzie na emeryturę.**

Dlatego zwracamy się o pomoc do Pana – Fundusz Sprawiedliwej Transformacji miał pomagać łagodzić skutki transformacji, przede wszystkim te społeczne. Naszym zdaniem środki te pójną znowu na inwestycje, w których miejsca pracy stworzone zostaną dla innych ludzi, a nie dla nas, którzy wymagają wsparcia. Już teraz na budowie nowej farmy fotowoltaicznej w regionie większość pracowników to migranci zarobkowi ze Wschodu. Dlatego zwracamy się do Pana z prośbą o danie nam szczególnego prawa do współdecydowania o sprawiedliwej transformacji w Wielkopolsce Wschodniej.

Apelujemy:

- 1) **o to, aby środki z tego Funduszu skierować bezpośrednio do pracowników** – na stworzenie i wyposażenie nowych miejsc pracy, wyszkolenie nowych pracowników, a nie na odprawy i zasiłki; chcemy mieć pewność, że środki na transformację pójną do tych pracodawców, którzy zobowiążą się zatrudnić obecnych pracowników ZE PAK i utrzymać ich zatrudnienie przez co najmniej 2 lata
- 2) **o to, aby uruchomić wyjątkowo środki z FST (lub innych źródeł) jeszcze w tym roku** – standardowe procedury, harmonogram programowania środków i ich kontraktowania sprawi, że pomoc, której potrzebujemy już za kilka miesięcy zostanie efektywnie przyznana za co najmniej 1,5 roku i to wcale nie nam
- 3) **o zaufanie, że kontrola strony społecznej nad procesem wydawania środków z FST na poziomie regionalnym i krajowym sprawi, że ta transformacja będzie sprawiedliwa** – działamy w silnym partnerstwie z Zarządem Grupy ZE PAK, ale nadal władze krajowe nie dopuszczają nas do głosu i współdecydowania o tym, na co wydać pieniądze z FST

Informujemy Pana Przewodniczącego, że mamy opracowany plan w ramach Terytorialnego Planu Sprawiedliwej Transformacji. Nasz projekt wsparcia pracowników i stworzenia nowych miejsc pracy wpisuje się w ten model – wypracowaliśmy go wspólnie z Zarządem ZE PAK, a zainteresowanie jego realizacją wykazują już pierwsi pracodawcy, którzy widzą w naszych umiejętnościach szansę. Chcemy go wypracować razem wspólnie z ekspertami od rynku pracy i przekuć go w czyny – czy da nam Pan gwarancję, że nasze plany nie pozostaną na papierze?

Zgodnie z Pana wypowiedzią, patrząc na skalę zagrożeń, a niekoniecznie „szans wynikających z wdrażania Europejskiego Zielonego Ładu oraz korzyści z międzynarodowej współpracy”, biomy się o naszą przyszłość i powtórkę z nieudanych historii transformacji – Wałbrzycha, który tak samo jak my dostanie pieniądze na transformację, ale zdecydowanie za późno.

Apelujemy do Pańskiego serca Socjaldemokraty i Europejczyka – nie powtórzmy historii głodnych dzieci i rozbitych rodzin, ojców stojących w kolejce przed urzędem o zasiłek. Polskie realia wsparcia państwa dla bezrobotnych są dalekie od tych, jakie zna Europa Zachodnia. Prosimy Pana o szczególną uwagę i natychmiastowe wsparcie z Funduszu Sprawiedliwej Transformacji – na działania i inwestycje, które wpisują się w ten cel.

Cieszy mnie Pański dialog i wieloletnia znajomość z Polską i Polakami – rodzinne miasto Pańskiego ojca, Bredę, wyzwali polscy żołnierze pod przewodnictwem gen. Stanisława Maczka. Ale poza upamiętnieniem Polaków ginących w bitwie o ziemię zachodnie, liczymy na odwdzięczenie się Pańskiej solidarności i odzew na nasz apel. Apelujemy do Państwa serc,

sumień i umysłów o przeprowadzenie sprawiedliwej transformacji – to my jesteśmy tym człowiekiem, który według Pańskich słów, ma stać w jej centrum. Wyciągamy do Pana rękę o pomoc, bo toniemy.

Z wyrazami szacunku,

W imieniu wszystkich Związków Zawodowych GK ZE PAK

Alicja Messerszmidt

Przewodnicząca Związku Zawodowego Kadra PAK KWB KONIN

ORGANIZACJA MIĘDZYzakładowa

NSZZ „Solidarność”
GÓRNICWA WŁĘGA BRUNATNEGO
ZAGŁĘBIA KONINSKO-TURKOWSKIEGO
PRZEWODNICZĄCY
Grzegorz Matuszak

Niezależny Związek Zawodowy
Pracowników Ruchu Ciągłego „RUCH”
KWB KONIN w Mieczewie S.A.
Przewodniczący

Maciej Kazmierczak

Międzyzakładowy Związek Zawodowy
Pracowników Inżynierjno-Technicznych
"KADRA" przy PAK Kopalnia
Węgla Brunatnego Konin S.A.
PRZEWODNICZĄCA
Alicja Messerszmidt

MIĘDZYzakładowy
ZWIĄZEK ZAWODOWY GÓRNIKÓW
KWB „Konin” S.A.
PRZEWODNICZĄCY
Dariusz Zbiński

Organizacja Międzyzakładowa
NSZZ „Solidarność” Grupy ZE PAK

PRZEWODNICZĄCY
Mirosław Reškiewicz

MNSZZ „Pracowników Energetyki”
Zespołu Elektrowni
Pątnów-Adamów-Konin S.A. Spółka
PRZEWODNICZĄCY
Marek Markowski

MIĘDZYzakładowy ZWIĄZEK ZAWODOWY PRACOWNIKÓW
RUCHU CIĄGŁEGO ZE PAK S.A.
PRZEWODNICZĄCY

Grzegorz Rauchfetsch

MIĘDZYzakładowy ZWIĄZEK ZAWODOWY
PRACOWNIKÓW ZMIANOWYCH W ZE PAK S.A.
PRZEWODNICZĄCA

Grzyżyna Zabierek
Grzyżyna Zabierek

Do wiadomości:

Directorate-General for Energy – Komisarz Kadri Simson

Ministerstwo Klimatu i Środowiska – Pan Minister Michał Kurtyka

Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej – Pani Wiceminister Małgorzata Jarosińska-Jedynak

Ministerstwo Aktywów Państwowych – Pan Wiceminister Artur Soboń

Ministerstwo Finansów – Minister Finansów

Ministerstwo Rozwoju, Pracy i Technologii – Pan Minister Jarosław Gowin

Zakład Ubezpieczeń Społecznych – Prezes Profesor Gertruda Uścińska

Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego – Marszałek Marek Woźniak

Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Koninie – Prezes Maciej Sytek

Miasto Konin – Prezydent Piotr Korytkowski

Powiat Koniński – Starosta Stanisław Bielik

Powiat Turecki – Starosta Dariusz Kałużny

Posel na Sejm RP – Tomasz Nowak

Posel na Sejm RP – Ryszard Bartosik

Zespół Elektrowni Pątnów Adamów Konin S.A. – Pan Prezes Zarządu Piotr Woźny oraz Przewodniczący Rady Nadzorczej Zygmunt Solorz